

በውክኛ-በር ዓለም-የትኛው ሃሳብ ነው ትክክል ?

መግቢያ

እ.አ ከ 28.07-30.07.2011 ጀርመን አገር ኑርንበርግ ከተማ ላይ በተካሄደው የሰፈርትና የባህል ፌስቲቫል ላይ በተገኘሁበትና ከብዙዎቹ አሁኖቹና ወንድሞቹ ጋር ባደረጉት ጥልቅ ውይይት የተገነዘብኩት ነገር ፣ በአንድ በኩል የኢትዮጵያዊነት ስሜት ከምን ጊዜውም በበለጠ ያየለበት ፣ በሌላ ወገን ደግሞ ብዙ የፖለቲካ ድርጅቶችና ፣ ብዙ ከዚህም ከዚያም የሚሰነዘሩ በድህረ-ገጾች ላይ የሚወጡ ጽሁፎች ግራ መጋባትን ነው። ስለሆነም በትክክል የሚነሳው ጥያቄ ፣ ማንን አንመን ? ማንነው ትክክለኛው? ለምንስ ምሁሮች አንድ ላይ ሆናችሁ ተወያይታችሁ ለትግሉ የሚበጅ አንድ አቅጣጫ ለማሰያዝ አትሞክሩም? የሚል ነው። አንድ ሁሉንም የሚያስተሳሰር ሃሳብ ግን ከሁሉም ግንባር ላይ ይነበባል። ይኸውም በወያኔ አገዛዝ ላይ ያለው ጥላቻ ነው። ከዚህ ቀደም ከፖለቲካ ጋር ምንም ግንኙነት ያልነበራቸው አንኳ ሳይቀሩ የወያኔ አገዛዝ በአንዳች ዐይነት ነገር መወገድ አንዳለበትና ፣ ይህ አንድ ነቀርሳ የሚሰረሰር አገዛዝ ስልጣን ላይ አስካለ ድረስ የኢትዮጵያ ህልውና ተዳክሞና ፣ የአንድነታችን ምልክት የሆኑት ነገሮች ሁሉ ቀስ በቀስ ደብዛቸው በመጥፋት ኢትዮጵያ የምትባል አገር ለመኖር አንደማትችል ነው።

ከዚህ ጨለማ የሚመስል ነገር በመነሳት ብዙዎችን ያሳሰባቸውና አንቅልፍ የነሳቸው በየጊዜው እየተንጋጋ የሚወጣው የጽሁፍ ዐይነት ነው። አንዱ በአንድ ጊዜ ይነሳና ይህችን አገር ለማዳን የግዴታ ከዛሬው አገዛዝ ጋር መስራት አለብን በማለት ሰፊ ሀተታ ይሰጣል። ሰፊ ሀተታ ሲሰጥ ግን በምን ቅድመ-ሁኔታዎችና ለምንስ ዓለማ ከአገዛዙ ጋር ሁኖ አብሮ ያችን አገር „ለማዳን“ ይቻላል? የሚለውን ጥያቄ አያነሳም። በተጨማሪም ሰፊ ሀተታ በሚሰጥበት ጊዜ ሃያ ዐመት ያህል ባለማወቅ ሳይሆን ፣ በዕውቅና ከኔ በላይ አዋቂ የለም በማለት አገርን ካዳከመና ህዝብን ካደከየ አገዛዝ ጋር አንዴት አድርጎ መስራት ይቻላል? የሚለውን ከባድ ጥያቄ በፍጹም አይነሳም። ስለዚህም ብዙዎችን ግራ የሚያጋባው አንደዚህ ዐይነቱ ሃሳብ ምሁራን ከሚባሉት መሰንዘሩ ነው። ለምንድነው እነዚህ ምሁራን ግራ የሚያጋቡን? የሚል ጥያቄ ከየቦታው እየተነሳ ነው። ከዚህ በተረፈ በዲሞክራሲና በሊበራሊዝም ፣ በቅርቡ ደግሞ በፖለቲካ ድርጅቶች መሀከል የአመራር ድክመትን አስመልክቶ ሁሉንም ሊያስማማና ሊያስተሳሰረን የሚችለው „የኮንስቲቲዥናል ሞናርኪ“ ነው በሚል አንድ ሰፊ ሀተታ ቀርቧል። ሌሎችም ከኢንፎርሜሽን አልፎ አስከዚህም ድረስ ሁላችንን ሊያስተሳሰርና አመለካከታችንና አስተሳሰባችንን ሊያሾል የማይችል ጽሁፍ ከዚህም ከዚያም አንድ አሸን ይፈልቃል። ኢንፎርሜሽኖችን የማሰራጨቱ ጉዳይ በጣም ጠቃሚ ቢሆንም ፣ ከትግል ስትራቴጂና አገርን ለመገንባት ከሚያስፈልገው ከትክክል ዕውቀት አንጻር ሲመረመር የሰዎችን አትኩሮ ይበታትነዋል። በተለይም በጥሩ ቋንቋ ተቀንባብሮ የሚቀርብ ጽሁፍ ብዙዎችን ሊያዘናጋ ይችላል። በዘመናቸው እነ ፕላቶ ለዚህ ነው አጥብቀው በቃላት ድርድራ የሚቀርብን ፣ ነገር ግን ደግሞ የአንድን ህብረተሰብ ችግር ጠለቅ ብሎ ለመመርመር የማያስችልን የሶፊስቶችን ዐይነት የሚመስል አቀራረብ አጥብቀው ይቃወሙ የነበረው።

ከዚህ በተረፈ በየቦታው ብቅ ጥልቅ የሚለው የብሄረ-ሰዎች „የነጻነት ትግል“ ብዙዎችን እያጠያየቀ ነው። ይኸውም በግለሰብአዊ ነጻነትና „በጥቅል ነጻነት“ ላይ የተመሰረተን የተለያየ „ፍልስፍና“ የያዘ የትግል ዘዴ ወዴት ያመራናል? የሚል ነው። በተጨማሪም ትንሽ ይገባኛል በምለው ኢኮኖሚ ላይም የሚነሳ ጥያቄ አለ። ይኸውም የዛሬው አገዛዝ በአንዳች ነገር ቢወገድ አንኳ የተወሳሰበውን የአገራችንን ችግር በምን መልክ ነው መፍታት የምንችለው? የሚል ነው። ለምሳሌ በገበያ ኢኮኖሚ አማካይነት የአገራችንን የተወሳሰበ የኢኮኖሚና የማህበረሰብ ችግር ለመፍታትና አንድ ጠንካራ አገር ለመገንባት ይቻላል ወይ ? ሌሎችም የተነሱና የሰውን ጭንቅላት ወጥረው የያዙ አሉ። ሁላችንም ለሶስት ቀናት ተገናኝተን ብንደሰትና ሃሳብ ለሃሳብ በመለዋወጥ ለመተንፈስ

ብንችልም ፣ ጭንቀቱ እንደገና በማገርሸት የሶስቱን ቀን ደስታችንን መና ሊያደርገው እንደሚችል መጠራጠር አይቻልም።

ለምን የሃሳብ ውዥንብር ይኖራል? ለምንስ የተለያየ ሃሳብ ይኖረናል?

ትዝ እስከሚለኝ ድረስ ድሮው በተማሪው እንቅስቃሴ ዘመንና ከዚያም በኋላ በአብዮቱ ወቅት በአፍላው ላይ እስከዚህም ድረስ ምሁሩን የሚያተራምስ ነገር እምብዛም አለንበረም። የተነሱና የችግሩ ምክንያቶች ናቸው በሚባሉ ነገሮችና ፣ እንዲሁም ከሞላ ጎደል መፍትሄ በሚባሉት ላይ ስምምነት ነበር። ቢያንስ በዘመኑ የተማሪው እንቅስቃሴ መሪዎችን ሊያሰራና እስከተወሰነም ደረጃ መፍትሄ ሊሰጥ የሚችል የተወሰነ የአሰራር ስልት ነበር። መሆን የሌለበት ነገር ተፈጠረና የኢትዮጵያ ህዝብ ህልም መና ሆኖ ቀረ። አብዮትና ሶሻሊዝም የሚባሉ ነገሮች ከጭንቅለታችን ከተወገዱና ፣ በድሮው ታጋዮች ፈንታ አዳዲስ ሃይሎች በመተካታቸው ፣ በድሮው መፈክሮች ፈንታ ሊበራሊዝምና የነጻ ገበያ የሚባሉት ገበያውን በማጥለቅለቅ ሌላ ሁኔታ ውስጥ ከተቱን። በዚህ ላይ ድሮ ግልጽ የነበረው የኃይል አሰላለፍ ከሃያ ዓመት ጀምሮ በግሎባላይዜሽን አማካይነት ደብዛው ስለጠፋና ፣ ሁሉንም በዚህ ውስጥ ገብተን እንድንሸከረከር በመገደዳችን ሀቁን ከውሸቱ መለየት የማይቻልበት ሁኔታ ተፈጠረ። ግሎባላይዜሽን ፣ አዲሱ ሶሻሊዝምን የሚተካና የዓለምን ማህበረሰብ ሊያስተሳስር የሚችል ሶሻል ፕሮጀክት ነው ተብሎ ቢለፈፍም ከሃያ ዓመት መካከል በኋላ የተረፈን ነገር ቢኖር ድህነት ፣ ጥቂት ኃይሎች ዓለምን ማሰስና ከአምባገነኖች ጋር ሆነው በዲሞክራሲ ስም አገዛዞችን በማጠናከር ዕውነተኛ ስልጣኔ እንዳይመጣ እንቅፋት ለመሆን በቁ ። በሌላ አነጋገር ፣ ግሎባላይዜሽንና የነጻ ገበያ አስተሳሰባችንን ከማዘበራረቅና ድህነትን በመፈልፈል አቅመቢሱ እንድንሆን ከማድረግ በስተቀር ፣ የጠራ አስተሳሰብ እንዲኖረንና ስላምን በማስፈን ለስልጣኔ በአንድነት እንድንነሳ ሊያደርጉን አልቻሉም። ስለሆነም ዛሬ ከሃያ ዓመቱ በፊት ከነበረው አስተሳሰባችን ጋር ሳወዳድረው በውዥንብር ዓለም ውስጥ የምንኖር እንጂ የጠራ አስተሳሰብና አመለካከት አለን ብለን ልንዘናና የምንችልበት ወቅት አይደለም። ሰሞኑን በአየር ላይ የሚንገብበው የፊናንስ ቀውስና በአንዳንድ አገሮች ላይ ዕዳ መቆለል የሚያመለክተው ፣ የዐለማችን አቅጣጫ ወዴት እንደሚያመራ ገና በቅጡ ያልታወቀ መሆኑን ነው።

ወደኛው አገር ስንመጣ ፣ በተለይም በውጭ አገር ድህረ-ገጾች ላይ የሚወጣውን ጽሁፍ ለተመለከተ በተለያዩ ቋንቋ የምንነጋገርና ለተለያዩ ኢትዮጵያ የምንታገል ነው የሚመስለው። ቢያንስ በጥልቅ ባለፉት አስራአምስት ዓመታት ባደረጉት ተሳትፎና ክትትል የተመለከትኩትና የተገነዘብኩት ነገር ምሁር ነኝ በሚለው ዘንድ የሃሳብ አንድነትና የመንፈስ ግኑኝነት ለመመስረት አለመቻል ነው። አንድ ጽሁፍ በሚቀርብበት ጊዜ ይነቡብና ፣ „የምትለው ትክክል ነው“ ፣ „በርታበት“ ይባላል ፣ ያ እንደዚህ ያለው ሰው መልሶ የራሱን ሌላ ሀተታና ገለጻ ይሰጣል። በዚህ መልክ በአንድ ወቅት የወጣ ጽሁፍ ለጊዜው ተቀባይነት ያገኘ ቢመስልም ፣ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ደብዛው በመጥፋት ፣ ሌላ አስተሳሰብ ደግሞ ብቅ በማለት የትግሉን ገበያ በማጥለቅለቅ ሌላ ውዥንብር ይነዛል። እንደዚህ እያለ በመቀጠል አልክና ኃይል የሚያሰጨርስ ሃሳብ እየተሰነዘረ ካለጊዜያችን እያረጀን መጣን።

አንድ ከስምንት ወር በፊት ባወጣሁት „ሀቁን መፈለግ ወይስ ሀቁን መናገር“ በሚለው ጽሁፌ ላይ ፣ ስለግሪኩና ስለ አውሮፓው የብዙ መቶ ዓመታት ትግል በተለያዩ ምሁሮች ዘንድ እንዴት የሃሳብ ግኑኝነት መፈጠር እንደቻለና ፣ ምሁራዊ ፈለግን (School of Thought) መከተል ለአውሮፓው ስልጣኔ የቱን ያህል ከፍተኛ አስተዋጾዎ እንዳበረከተ ነው። ለዕውነተኛ ስልጣኔም ሆነ ያንን ለማኮላሸት በኢምፔሪሲስቶች የተደረገው ትግል የተወሰነ የአሰራር ስልትን የተከተለና ዓለማውም ግልጽ እንደነበር ነው። በተጨማሪም አንድ ምሁር አንድ አዲስ ሃሳብ በሚያፈልቅበት ጊዜ ሃሳቡን ማንቋሸሽ ሳይሆን ፣ አይ በማስተካከልና ጥልቀት እንዲኖረው በማድረግ ወደፊት መግፋት ሲሆን ፣ ትክክል ካልሆነ ደግሞ በመተቸትና አዲስ ሃሳብ በማፍለቅ ትግሉን ፈር ማሰያዝ ነበር። እስካሁን እንደተከታተልኩት ከሆነ ፣ በአውሮፓ የረዥሙ የምሁር የትግል ታሪክ ውስጥ በአሰራር ወይም ለዝና ተብሎ የተደረገ ትግል አልነበረም። በመጀመሪያ ጥያቄ ሲነሳ ይቀርብ

የነበረው የትግል ስልት በምን መልክ ነው የሃሳብ ግኑኝነት መፍጠርና ስርዓት ያለው ሀብብተሰብ መገንባት የሚቻለው ? በሚለው ላይ ያተኮረ ነበር። ለዚህ ነው በመጀመሪያ በፍልስፍና ላይ በመረባረብ ፣ ከዚያ ቀጥሎ ደግሞ ፍልስፍናና ቴዎሎጂን በማስታረቅ ለሳይንስ ቀጥሎም ለቴክኖሎጂ መሰረት መጣል የተቻለው።

አንድ ነገር ግልጽ ለማድረግ ፣ ወደ ኋላ ልመለስና በ60ዎቹ ዐመታት የተማሪው እንቅስቃሴ ሶስት መፈክሮች ይዞ ቢነሳምና ፣ ይህም ለጊዜው ኃይል ለመሰብሰብ ቢረዳውም ፣ ይህ ማለት ግን ይዞ የተነሳው መፈክርና የትግል ዘዴ ሙሉ በሙሉ ትክክል ነበር ማለት አይደለም። ምክንያቱም ትግሉ ጠላት በሚለው ላይ ብቻ ያተኮረ ስለነበር ፣ መሰረታዊ ከሆነ የፍልስፍና ጥያቄ ጋር ለማያያዝ አልቻለም። ስለሆነም በሃሳብ ዙሪያ ትግል ከማድረግ ይልቅ በጉልብት ላይ ብቻ አትኩሮ ተደረገ። በሃሳብ ዙሪያ ትግል ካልተደረገና ፣ ለምን እንዴት ትግል መደረግ አለበት በሚለው ላይ ሰፊ ያለ ክርክር ካልተደረገ ደግሞ የግዴታ የሃሳብ ግኑኝነት አይኖርም ማለት ነው። በሃሳብ ዙሪያ ትግል ካልተደረገና የሰውን ልጅ ሚናና ተፈጥሮን ምንነት ግንዛቤ ውስጥ ካልተገባ ቡድናዊ ስሜት የመፈጠሩ ጉዳይ የማይቀር ነገር ይሆናል ማለት ነው። ይህንና ወይም ያኛውን ድርጅት ያልደገፈ እንደጠላት ይፈረጅበታል። እንደዚህ ዐይነቱ አስተሳሰብ ደግሞ የግዴታ የየግለሰቦችን ተፈጥሮአዊ ነጻነት ይነፍጋል ማለት ነው። ግለሰቦች አጥንተው ፣ አውርደውና አውጥተው ይኸኛው ሃሳብና ድርጅት ነው ለአገራችን ዕድገትና ለህዝባችን ተስማምቶ የሰለጠነች አገር ለመገንባት የሚያመቸው መንገድ ነው ብለው ሊቀበሉ እንዳይችሉ ከመጀመሪያውኑ ይታገዳሉ ፣ በፍርሃት እንዲሸማቀቁ ይደረጋሉ ማለት ነው። ይህ ዐይነቱ የትግል ዘዴ ነው እንግዲህ በተለይም በአብዮት አፍላ ወቅት ጎልቶ መታየት የቻለውና ለብዙ መቶ ሺህ ወጣት አህዳኞችንና ወንድሞቻችን መስቃይትና ካለጊዜያቸው መቀንጠስ ምክንያት የሆነው። እስከዛሬም ድረስ ቁስሉ በደንብ የደረቀ አይመስልም። በመሆኑም በአንድ ወቅት ያዙኝ ልቀቁኝ ፣ ካለኔ በስተቀር ማርክሲስት የለም ይል የነበረው ተስፋ በመቁረጥ አንግቦ ይታገልለት የነበረውን መፈክር በአንድ ጊዜ አርግፍ አድርጎ በመጣል ፣ አይ እንዳንዱ ዕልም ያለ ፀረ-ሶሻሊስት ሲሆን ፣ ሌላው ደግሞ ድሮ ይታገላቸው ጋር በመሰልፍ የራሱን ኑሮ መኖር ጀመረ ። በዚህ መልክ ለአንድ ዓላማ እንታገላለን ብሎ የተነሳው ወጣት ተበታተነ።

አብዮቱ ከከሸፈና ፣ አህአዴግ ስልጣን ከያዘ ጀምሮ የሃሳብ ጥራት ለማግኘት አምብዛም ሙከራ አልተደረገም። እንዲያውም በባሰ ሁኔታ የሃሳብ መበታተንና በፐርፕሊንግ ላይ ያልተመሰረተ ትግል አይሉ ቀጠለ። የአገዛዙን ትክክለኛ ባህርይና ፖለቲካ ፣ የሚከተለውን የኢኮኖሚ ፖሊሲና ፣ ለምን እንደዚህ ዐይነቱን ግራ የተጋባ ፖለቲካ ይከተላል? በሚለው ላይ እንታገላለን በሚሉ ተቃዋሚ ኃይሎችና ምሁራን ዘንድ የጠራ አመለካከትና የሃሳብ ግኑኝነት በፍጹም ለማዳበር አልተቻለም። አንደኛ ፣ የፖለቲካ ድርጅቶች ሲመሰረቱ ለመቃወም ያህል ተመሰረቱ እንጂ ፣ ከብዙ ውጣ ውረድና ምሁራዊ ጥናትና ውይይት በኋላ አይደለም የተቋቋሙት። እንዲያውም ፣ አብዛኛዎቹ የፖለቲካ ድርጅቶች ዘመናዊ ስም ከመያዝ በስተቀር ፣ ለምን ይህንን ስም ይዘው ይታገላሉ በሚለው ላይ አጥጋቢ መልስ ለመስጠት የሚችሉ አይደሉም። ሁለተኛ ፣ በተያዘው ስም አማካይነት ጠንካራና የተረጋጋ አገር ለመገንባት ይቻላል ወይ? ለሚለው ጥያቄም እንደዚሁ አጥጋቢ መልስ ለመስጠት የሚችል የለም። ይህ ሁኔታ የግዴታ በተለይም ተከታይ ነን የሚሉትን ስም ይዘው እንዲከተሉ ያደረጋቸው ሁኔታ እንዲፈጠር አደረገ እንጂ ፣ የድርጅቶችን የትግል መሰረትና ፍልስፍና እንዲሁም የትግል ዘዴ በማጥናትና ከራስ ጋር በማዋሃድ አምነው እንዲከተሉ አለበቃቸውም። ይህ ሁኔታ ደግሞ በተለይም የግለሰብን ጊዜያዊ ገናኝነትን ለሚያምኑ ጮሎዎች አመቺ ሁኔታ ፈጠረላቸው። በተለይም በምርጫ 1997 የታየው ጉድ ይህ ነው። ቶሎ ወደ ግለሰቦችና ድርጅቶች መጠጋትና ፣ እነሱ ሲዳከሙና ሲፈራርሱ ደግሞ ሌላ መፈለግ።

የዚህ ሁሉ ችግር ምንድን ነው? አንድ ኑርንበርግ ፌስቲቫል ላይ ያገኘሁትና ሰፊ የሃሳብ ልውውጥ ካደረግሁት ሰው እንደተገነዘብኩትና ፣ በትክክልም እንዳሰረዳኝ ፣ በከፍተኛ ደረጃ ዕውቀትን የሚጠላና ግለሰቦችን የሚያመልክ ኃይል በየቦታው ብቅ ብቅ ብሏል። ይህ

ዐይነቱ ኃይል በየቦታው በመሰጠትና ለዕውቀት ዕንቅፋት በመሆን የፖለቲካ ድርጅቶች ጥራት ባለው ምሁራዊ መሰረትና በጥሩ እሴት ላይ እንዳይገነቡ አግዷቸዋል። በተጨማሪም የተለያዩ ድርጅቶችን ለተመለከተ ጊዜያዊ በሆኑ ነገሮች ላይ የሚያተኩሩ ነው የሚመስለው እንጂ ፣ ስትራቴጂዊ በሆኑ ነገሮች ላይ ጥናት በማድረግ የረዥም ጊዜ የትግል ዓላማ የሚነድፉ አይደሉም። ስለሆነም ፣ መጠናትና በሁሉም ጭንቅላት ውስጥ መያዝ ያለባቸው መሰረተ-ሃሳቦች ፣ ለምሳሌ እንደ ብሄራዊ ነጻነት ጉዳይ ፣ በምን መልክና እንዴት ጠንካራ ኢኮኖሚ መገንባት እንችላለን ፣ የግለሰብ ነጻነት ጉዳይና ግለሰብአዊ ነጻነትን ከጠቅላላው ህዝብ ነጻነትና ፍላጎት ጋር ስለማያያዙ ጉዳይ ፣ ስለ ዲሞክራሲ ምንነትና ጠቅላላው ህዝብ ከተራ ምርጫ ባሻገር በህብረተሰብ ግንባታ ውስጥ ስለሚኖረው ሚና ፣ ስለ ጠንካራ ባህል በመመስረትና ፣ ያሉትን በማደስና በመንከባከብ ላይ መደረግ ስላለበት ጥናትና ውይይት ፣ በአጠቃላይ ሲታይ ባህልና ኪነት እንደን ህብረተሰብ መንፈሱን በማደስና ህብረተሰቡን ለማስተሳሰር ስለሚኖራቸው ሚና ፣ ስለ ማህበረሰብአዊና ፣ በጠቅላላው ስለ ጤንነትና ስለ ወደ ፊት የከተማ ግንባታና የመንደሮች አወቃቀር...ወዘተ. እየተነሳ ሰፊ ጥናትና ውይይት አይደረግም። የፖለቲካ ፓርቲዎች ወይም ድርጅቶች ካለሰፊ ጥናትና ሀተታ በተራ ፕሮግራምና በነጻ ገበያ አማካይነት ብቻ እንደን ህብረተሰብ መመስረት የሚቻል ነው የሚመስለቸው። እንደዚህ ዐይነቱ አመለካከትና ዕምነት በኛ አገር ብቻ ሳይሆን በብዙ አፍሪካ አገሮችም የተስፋፋና ፣ ለዕውነተኛ ህብረተሰብአዊ ግንባታ ዕንቅፋት የሆነና ፓርቲዎችን ወደ ብጥብጥ እንዲያመሩ የሚያደርግ ነው። ብዙዎች ፓርቲዎች አገርንና እንደን ህብረተሰብ እንዴት መገንባት ይቻላል ሳይሆን የሚከነክናቸው ፣ ስልጣን ለእኔ ነው የሚገባው የሚለው ነው። እንደዚህ ዐይነቱ አስተሳሰብ ደግሞ የእንደን ህዝብ ህልም ያጨልማል። እንደን አገር ወደግብግብ መድረክ እንድታመራ ያደርጋል። ስለሆነም በብዙ አፍሪካ አገሮችም ሆነ በኛም አገርም ጎልቶ የሚታየው ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ወይም ድርጅቶች ነን የሚሉና የብሄረ-ሰብ እንቅስቃሴዎችንም ጨምሮ ምሁራዊ መሰረታቸው በጣም ቀጩን ነው ማለት ይቻላል። የተወሰኑበትን ዓለም ለመረዳትና ከውጭ በተለያዩ መልክ የሚመጣውን ግፊት ለመቋቋም የሚያስችላቸው ምሁራዊ ኃይላቸው በጣም ደካማ ነው።

በዚህ ዐይነት የተዘበራረቀ ሁኔታ ውስጥ የምሁሮች ሚና ትግሉ ጥራት እንዲኖረው ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ነበር። ባልሳሳት ፣ እንደማየውና እንደምከታተለው ከሆነ የያዘ ለቀቅ ትግልና ፣ በእንደ ወቅት እንዳን ፣ በሌላ ወቅት ደግሞ ከሁኔታው ጋር ሊጓዝ የማይችል ሀተታ በማቅረብ ትግሉን ማዘበራረቅ እንደሙያ ተይዟል። እንደዚህ ዐይነቱ የትግል ዘዴ ታምናበት ይሁን ፣ ወይስ ግራ በመጋባት የሚቀርብ ሀተታ መሆኑን ለመናገር ያዳግታል። ባጭሩ ግን እንደዚህ ዐይነት ግራ የተጋባ ሀተታ በሚቀርብበት ወቅት ሀተታውን በሚቃወሙና ትክክለኛ ነው ብለው በሚከተሉት መሀከል እንደገና የማያስፈልግ ግጭት ይፈጠራል። በተለይም ነገሮችን በጥቁርና በቀለም በመለየት ብቻ አመኔታ በሚገባበት የፖለቲካ እንቅስቃሴ ውስጥ ትግሉ „አርቀው በሚያስቡና በማያስቡ“ መሀከል የሚደረግ የሚመስለቸው አሉ።

ነገሩን ተጨባጭ ለማድረግ ፣ ሰሞኑን በድህረ-ገጾች ላይ የሚወጣውን ከኢህአዴግ ጋር አብሮ ስለመስራት ጉዳይ ፣ ወይም ስለመቻቻል ጉዳይና አገሪቱን ከሚጠብቃት ጨለማ ለማዳን መደረግ ስላለበት ጉዳይ ሳነብ ሌላ ዓለም ውስጥ ያለሁ ነው የሚመስለኝ። ይህንን ጥያቄና የሚያነሱና ሀተታ የሚሰጡ ኢህአዴግን ለማባበል የተደረገውን የሃያ ዐመቱን ትግል አልተመለከቱም ወይ? እንደ ላይ እንሰራ ቢባልስ ራሱ ኢህአዴግ ሊቀበለው ይችላል ወይ? ባህርዩስ ይፈቅድለታል ወይ? ከዚህ ቀደምት ይከተላቸው የነበሩትን ፖለቲካዎች እንደ ባንድ መቀልበስና ማስተካከል ይችላል ወይ? ከመቅስበት ወደ መቶ ሰማንያ ዲግሪ በመቀየርና አምላክ በመሆን ፣ እስከዛሬ ድረስ አጥፍቼያለሁና ተባብረን በአምላክ ፈቃድ ይህችን አገር ከጥፋት እናድናት ሊል ይችላል ወይ? በተጨማሪም ፣ እስከዛሬ ድረስ የገንባውን የጸጥታ ኃይል በማፈራረስ ተቃዋሚው ኃይል ካለምንም ፍርሃት ሃሳቡን ለህዝብ እንዲገልጽ ማድረግ ይችላል ወይ? ሌላው መነሳት የሚገባው ጥያቄ ፣ አገዛዙ ሃያ ዐመት ያህል ለምን እንደዚህ ዐይነቱን ፖለቲካ ተከተለ? ተገዶ ወይስ አገርን ለማዳከም ካለው ፍላጎት? ይህንን

ነው አንግዲህ ስለተባብሮ መሰራትና መቻቻልን ስለሚያነሱትና ስለሚወተውቱት አህቶቻችንና ወንድሞቻችን እንዲያስረዱን በክብር የምንጠይቃቸው። በሌላ ወገን ግን ግልጽ የማይረገው አንድ ነገር አለ። እስከማውቀውና እስከተከታተልኩት ድረስ ፤ በማንኛውም አገር ታሪክ ውስጥ ስልጣን ላይ ወጥቶ ከውስጥ አገርን ያዳከመና የህዝብን ሃሞት እንዲፈሰና በዓለም ላይ መሳቂያና መሳላቂያ ያደረገ አንደ ወያኔ አገዛዝ በፍጹም የለም። ሂትለር ራሱ እንኳ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠር ህዝብ ሲጨርስ ጀርመንን ከሁሉም አገሮች በላይ አደርጋለሁ ብሎ ተነሳ እንጂ ፤ ጀርመንን ዝቅ አድርጌ ደካማና ለማኝ አደርጋለሁ ብሎ በፍጹም አልተነሳም። እዚህ ላይ እንዲያዘልኝ የምፈልገው ፤ የሂትለርን ግፍ ለመደገፍ አይደለም። ማወዳደሩ ምናልባት አንዳንዶችን ሊረብሻቸው ይችላል ይሆናል። የብሄራዊ ነጻነትንና የአገርን ምንነት ለሚረዳ ግን ነገሩ ግልጽ እንደሚሆን ተስፋ አደርጋለሁ።

በዕውነቱ „በተቃዋሚውና“ ወይም ደግሞ በኢህአዴግና በሰፊው የኢትዮጵያ ህዝብ መሀከል ያለው ትግል እስከዛሬ ድረስ አሰቃይተኝናል ፤ ረገጠኝናል ፤ አዋርደኝናል ፤ አገራችንን ሸጠኝብናል ፤ በአጭሩ ተፍጥሮአዊ ነጻነታችንን ገፈህናልና ይብቃህ ፤ ከጫንቃችን ላይ ውረድ የሚል ነው። ጠቡ በባልና በሚሰት መሀከል ያለና ፤ እስከዛሬ ድረስ ብዙ ልጆች ወልዳችሁ ፤ የልጅ ልጆች አይታችሁ ፤ አሁን ምን ያጣላችኋል ፤ ለምንስ ትፋታላችሁ ? ብሎ ለማስታረቅ የሚደረግ ዐይነት ልምምጥ አይደለም። ትግሉ የፍልስፍና ጥያቄ ነው። ትግሉ አንድን ሀብረተሰብ በፀና መሰረት ለመገንባትና ህዝባችን በመፈቃቀርና በመከባበር እጅ ለእጅ ተያይዞ የጋራ አገር ለመገንባትና ለተከታዩ ትውልድ ለማስተላለፍ በሚታገለው መላው የኢትዮጵያ ህዝብና ፤ ይህንን የአንድን ህዝብ ህልምና ምኞት አጥብቆ በሚቃወመው መሀከል ነው። ትግሉ ተቃዋሚ ነኝ ብሎ እዚህና እዚያ በሚረረጠውና በወያኔ መሀከል አይደለም። ስለዚህም የመቻቻልና ያለመቻቻል ጉዳይም አይደለም። ትግሉ የክብርና የነጻነት ጉዳይ ነው። ትግሉ የአገር ህልውና ጉዳይ ነው። ስለዚህም ትግሉ የታሪክን አደራ ለመቀበል በተዘጋጁና ፤ ውድ እናት አገራችንን በዓለም ውስጥ ክብር ቦታዋን እንድታገኝ ከዘለዓለማዊ ጦርነትና ረሃብ ለማለቀቅ የሚደረግ ነው። ይህንን የተቀደሰ ዓለማዊ ነው አቶ መለሰና የተቀሩት ወያኔዎች አጥብቀው የሚጠሉት። እንደዚህ ዐይነቱን ጥላቻቸውን አለማየት መቻልና ፤ እስካሁን ድረስ የሰሩትንና የሚሰሩትን ወንጀል ለመረዳት አለመቻል ፤ ይቅርታ ይደረግልኛን ፤ እንደ ዕውርነት ይቆጠራል።

ይህ ከላይ የተዘረዘረው ሰሞኑን ድህረ ገጾችን ከሞላ ጎደል ያጠበበው ጉዳይ ሲሆን ፤ ለእንደኔ ላለው ተራ ተከታይ ግራ የሚያጋቡ ሌሎች ጉዳዮችም አሉ። በመጀመሪያ የተለያዩ የቤት ዐይነት- ለምሳሌ የሳር ቤት ፤ የቆርቆሮ ቤት ፤ በብሎኬት ወይም በጡብ የሚሰራ ቤት-ለመሰራት ነው የምንታገለው ካልተባለ በስተቀር ፤ አንድና ጠንካራ አገር መገንባት አለብን ከተባለ የምንክተለው መሰረተ-ሃሳብ አለ። እንዲያው ትግሉ ሊበራሊዝም ይሻለናል ፤ የነጻ ገበያ ያዋጣናል ፤ ከዚህኛው ወይም ከዚያኛው አገር ጋር ብንሆን ይሻለናል በማለት ምርጫን የማቅረቡ ጉዳይ ሳይሆን ፤ ህዝባችንን ዕውነተኛ ነጻነት ሊያጎናጽፈውና ዘለዓለማዊ ሰላም ሊሰጠው የሚችለው ሳይንሳዊው መንገድ የትኛውን መንገድ ነው መከተል ያለብን? በሚለው ላይ ነው መወያየት የሚኖርብን። እስከዛሬም ድረስ ያለው ችግር አንድ የተወሰነ ሃሳብ ወስዶ እሱን ማብላትና እስከመጨረሻው ድረስ መጓዝ ሳይሆን ፤ ወዲህና ወዲያ መፈናጠር ነው ሁላችንንም ግራ የሚያጋባው። ለመሰራት የምንፈለገውን ቤት ካለወቅንና ፤ በምን ማቴሪያሎች መሰራት እንዳለብን እስካልተገነዘብን ድረስ ደግሞ ትግላችን የተምታታና ፤ በጉጉት አንድ ዐይነት ነገር ለሚጠባባቀው ህዝባችን የተስፋ ጭላንጭል ለማሳየት አንችልም ማለት ነው። ከዚህ ውዥንብር መውጣት አለብን። ስለዚህም የትኛውን መንገድ መያዝ አለብን ፤ ወይም መከተል ይኖርብናል ብለን በፐርንሲፕል ደረጃ የምንወስዳቸው ነገሮች አሉ። ከራሳችን ፍላጎት የመነጨ ሳይሆኑ ፤ ኢትዮጵያንና የህዝቦቿን ዕድል የሚመለከቱ መሆን አለባቸው። ግልጽና ማንኛውም ተራ ሰው ሊረዳው የሚችለው መሆን አለባቸው። እስከዛሬ ድረስ በዓለም ላይ ለሶስተኛው ዓለም ተብለው የቀረቡት የሀብረተሰብ ሞዴሎች በሙሉ ፀረ-ሳይንስ ፤ ፀረ-ስልጣኔና ፀረ- የሰው ልጅ ናቸው። ተፈጠርን የሚቀናቀኑና ወደ ተራ በዝባዥነት የለወጡና የሚለውጡ ናቸው። ከዚህ ዐይነቱ ረባሽ ሞዴል መለቀቅ አለብን። በመጀመሪያ ግን የረባሹን ሞዴል የርዕዮተ ዓለምና የቴዎሪ መሰረት መረዳት ያስፈልጋል። የጠላትን የትግል ስትራቴጂ በደንብ ሲረዱ ነው አዲስና

በፕሪንሲፕል ላይ የተመረከዘ የአሰራር ዘዴና መፍትሄ መፈለግ የሚቻለው። ይህንን ስናደርግና የተሻለ ስናገኝ በእርግጥም ለህዝባችን ቀናውን መንገድ ማሳየት እንችላለን ማለት ነው።

ይህ ማለት ግን ግትር ያለ ሃሳብ እንከተል ማለትም አይደለም። አንድ ሀብረተሰብ ተለዋዋጭና ወደፊትም እየተወሰነ ሰለሚመጣ ከሁኔታው ጋር የሚጓዙ ነገሮች ማዘጋጀት እንደሚያስፈልግ ግልጽ መሆን አለበት። ይሁንና ግን መሰረታዊው ሃሳባችን ህዝባችንን የሚረብሽ መሆን የለበትም። ግልጽና ሎጂካዊ መሆን አለበት። ከፍርሃትና ከይሉኝታ ውጭ መሆን አለበት። ቡድናዊ ስሜትንና አልከኝነትን ያስቀደመ መሆን የለበትም። ስለሆነም በዕርግጥ ለአገራችን ነጻነት የምንታገለን ከሆነ ጭንቅላታችንን ከተንኮልና ካለስፈላጊ ጥርጣሪ ማጽዳት አለብን። መተማመን መቻል አለብን። ዕውነተኛ አገር ወዳድነትን ከሰውነታችን ጋር ማዋሃድ አለብን። ይህንን ለማድረግ ደግሞ ኢትዮጵያ ፣ በዚያች አገር ውስጥ የተወለዱና ያደጉ ፣ እንዲሁም የሚኖሩ ዜጎች ሁሉ አገር ናት የሚለውን መሰረተ-ሃሳብ በጭንቅላታችን ውስጥ መቅረጽ አለብን። ስለዚህም ስንወያይና ስንከራከር ፣ ስለታልንቱ ሁኔታ ሳይሆን ፣ ስለዛሬይቱና ስለወደፊት ኢትዮጵያ ነው መነጋገር ያለብን። ስለዚህ ታሪክን እየቆፈርን እያወጣን የመወያያ አጀንዳ የምናደርግ ከሆነ ከዘለዓለማዊ ንትርክና ብጥብጥ አንለቀቅም ማለት ነው። የብሄረ-ሰቦች ጭቆና ፣ የብሄረሰቦች ነጻነት እያልን የምንታገል ከሆነ እስከዛሬ ድረስ እንዳደረግነው ሁሉ ከሳይንስና ከዕውነተኛ ስልጣኔ አየራቅን ዘለዓለማችንን ፍዳችንን እናያለን።

በአውሮፓ የሀብረተሰብ ታሪክ ውስጥ የተደረገው ትግል የብሄረ-ሰብን ትግል በማስቀደም አልነበረም። ብሄረሰቦች ወይም ጎሳዎች አልነበሩም ማለት አይደለም። ትግላቸውን ፣ በፍልስፍና ዙሪያና ፣ በሃይማኖት ፣ በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዙሪያ ፣ በአጭሩ ቀስ በቀስም የየግለሰቦችን ነጻነትና ሚና አጉልቶ በማሳየትና አንድ ሀብረ-ብሄር(Nation-State) ለመገንባት የተደረገ ትግል ነው። ትግሉ የሰውን ልጅ ሚናና የተፈጥሮን ትርጉም ተረድቶ ፣ በተፈጥሮ ውስጥ ያሉትን ልዩ ልዩ ነገሮችን በማውጣትና ቅርጻቸውን በመለወጥ አዲስ ህይወት ለመመስረት የተደረገ ትግል ነው። ስለሆነም ከግሪኩ ስልጣኔ አንስቶ እስከ አውሮፓው የነጻነትና ሺለር ዘመን ድረስ የተደረገው ትግል ጭንቅላትን በማጽዳት መንፈሳዊና ማቴሪያላዊ ነገሮችን በማዋሃድ የሰውን ልጅ ሚና አጉልቶ በማሳየት ዕውነተኛ ስልጣኔን ለማምጣት ነበር ። የአውሮፓው ስልጣኔ ዛሬ ዓለምን በሚያስሱና ወደጦርነት አውድማ ለመለወጥ በሚቅብዘበዙ ኃይሎች አይደለም የተነጠፈው። የስልጣኔው መሰረት የተጣለው ሰብአዊነትን ከደማቸው ጋር ካዋሃዱ ፣ ጥልቅ ዕውቀት ከነበራቸውና ለሳይንስና ለቴክኖሎጂ ፣ ይሁንና ደግሞ የቴክኖሎጂን አጠቃቀም የሰውን ልጅ ፍላጎት ለማሟላት ከሚያስፈልገው ባሻገር አልፎ መሄድ እንደሌለበት በተገነዘቡ ፣ ወደ አግዚአብሄር የሚጠጉ በሚመስሉ ታላላቅ ሊቃውንት ነው የተጣለው። የዛሬው አውሮፓ ካለፈችንና የሱን ፈለግ ይዘው በኋላ ከተነሱት ፣ ቄስ ኩዛነት ፣ ኬፕላር ፣ ጋሊልዮ ፣ ዳቪንቺና ለይብኒዝ ፣ ጋውስ ሪግን ፣ ቀጥሎም ደግሞ ካንትና ሺለር እንዲሁም ሌሎች ዕውነተኛውን ነገር ከመፈለግ በስተቀር በጭንቅላታቸው ውስጥ ምንም ዐይነት ተንኮል ባልነበራቸው ታላላቅ ምሁራን ነው የተዘጋጀው። ባጭሩ የአውሮፓው ሀብረ-ብሄርን የመመስረቱ ትግል ውጣ ውረድ የበዛብት ቢሆንም ፣ የዛሬው ቦታ ሊደርስና ዓለምን ለመቆጣጠር የቻለው በትንሹ በማሰብ አይደለም። ትግሉን በሁሉም አቅጣጫ በማድረግና ፣ ይሁንና ደግሞ መልክ እንዲኖረው በማድረግና የተሰበጠጠው አስተሳሰብ እንዲሰበሰብና ለስራ እንዲነሳሳ በማድረግ ብቻ ነበር።

የኛ ችግር ካለትምህርተ አስተሳሰብ(School of Thought) ትግል ማካሄድ ነው!

በአውሮፓ ምሁራዊና ማህበረሰብአዊ እንቅስቃሴ ታሪክ ውስጥ ቲዎሪ ፣ የተወሰነ የአሰራር ስልትና(Methodology) ርዕይ ወሳኝ ሚናን ተጫውተዋል። ቲዎሪ በተጨማሪም ነገሮች ላይ ተመስርቶ ትንተና ለመስጠት የሚደረገበት መሳሪያ ሲሆን ፣ በአንዳች ዐይነት ቲዎሪ አንድን ሁኔታ ለመገምገም ደግሞ የተወሰነ የአሰራር ስልትን ወይም የፍልስፍናን ፈለግ መከተል ያስፈልጋል። ካለቲዎሪና ካለፍልስፍና በአንድ የተወሰነ ወቅት የሰፈነን የተዘብራረቀንም ሆነ ከሞላ ጎደል ተስተካክሎ የሚገኝን ሀብረተሰብአዊ ሁኔታም ሆነ

የሰዎችን መንፈስና አሰራራቸውን ለመረዳትና ግምገማ ሰዎች መፍትሄ ለመጠቀም በፍጹም አይቻልም። ስለሆነም በአውሮፓ የህብረተሰብ ግንባታ ታሪክ ውስጥ ምሁራዊ ውይይት(Discourse) መሰረታዊ ቦታ ይይዛል። እንደዚህ ዐይነቱ ምሁራዊ ውይይት ለቅንጦት የሚደረግ ሳይሆን በጊዜው በየአገሮች የሰፊነውን የጨለማ ሁኔታና የገዢዎችን የአገዛዝ ስልት ለመረዳት የተለያዩ ምሁሮች እንደየአመለካከታቸው የግዴታ ያፈለቁት ተጨባጭ ሁኔታዎችንና የሰዎችን የማሰብ ኃይል የመመርመሪያ ዘዴ ነው። አንድ ምሁር አዲስ ሃሰብ ሲሰነዘር ፣ አዲሱ ሃሰብ ትክክል መሰሎ ያልታየው ደግሞ የለም ይህ ትክክል አይደለም ብሎ የራሱን ትክክል ነው ብሎ የሚገምተውን ሃሳብና የአሰራር ስልት ይሰነዘራል። ከሰነዘረ በኋላ ግን ለምን እንደዚህ አደረግ ተብሎ የሰድብ ውርዥብኝ ወይም የፍየል ወጠጤ ዘፈን አይዘፈነበትም። አብዛኛውን ጊዜ ተቃውሞ ይመጣ የነበረውና አንዳንድ ምሁራንን እንዲሰደዱ ወይም እንዲገደሉና እንዲታሰሩ ያደርጋቸው የነበረው ቀድሞውኑ በሃይማኖት መሪዎችና በግዢ መደቦች ተቀባይነት የነበረው ደግሞ በጥያቄ ውስጥ ሲገባ ብቻ ነበር። ይሁንና በድፍረት የተደረገው ትግል ወደድንም ጠላንም የሃማኖትን ደግሞ በማሸነፍ ለሳይንሳዊ አስተሳሰብ ቦታን እንዲለቅ ተገደደ። ስለሆነም ከዚያም በፊትም ሆነ ሳይንሳዊ አስተሳሰብ በአሸናፊነት ከወጣበት ከአስራአምስተኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ የተለያዩ የአስተሳሰብ ፈላጎችን ተከትሎ ተፈጥሮን መቃኘትና አዲስ ህብረተሰብን ለመመስርት መታገል መሰረታዊ የአውሮፓ ምሁራዊ የትግል ዘዴ ሆነ። የኋላ ኋላ ደግሞ ቀድሞ የነበረው ሰፊ ያለውና ሳይንሳዊው መንገድ በርዕዮተ-ዓለም ሽፋን ስር ደብዛው አየጠፋ መጣ። ሶሻሊዝም ከፈራረስ በኋላ የገበያ ኢኮኖሚና ሊበራሊዝም በሚለው ግን ደግሞ አንድን ተጨባጭ ሁኔታ ለመተንተን ሊረዳ በማይችለው ርዕዮተ-ዓለም አየተተካ መጣ። ዓለም ወደ አንድ አቅጣጫ እያመራች ነው ፣ የሚለው ግን ደግሞ የተዘበራረቁ ሁኔታዎችን ለመረዳት የማያገዛው ቀስ በቀስ ወደ አእምሮ በመግባት ዕውነትን ከውሸቱ ለመለየት የማያስችልበት ሁኔታ ተፈጠረ። በዓለም ታሪክ ውስጥ የኃይል አሰላለፍ እንደሚለዋወጥ ሁሉ የሰውን ጭንቅላት የሚይዙና ከትክክለኛው ፈር እንዲወጣ የሚያደርጉ ደግሞዎችም በዚያው መልክ በመዳበርና ለቅስቀሳ መሳሪያ በማገልገል የሰውን ልጅ የስልጣኔ ጥማት ለረዥም ጊዜ ተንጠልጥለው እንደሚያቆዩ የታወቀ ጉዳይ ነው። ዛሬን ያለንበት ይህንን ነው የሚመስለው።

ወደኛ አገር እንደገና ተመለሰን ስንመጣ ይህንን በየጊዜው አየተፈራረቀ ብቅ የሚለውንና ውዥንብር የሚነዛውን ርዕዮተ-ዓለም ለመረዳት የሚያስችለን የቲዎሪ መሳሪያ በየተማርነው ትምህርት አማካይነት ለማዳበር አለመቻላችን ነው። ዓለምን በጥቁርና በነጭ በመሳል ፣ ወይም ደግሞ በሌላ በጣም ጠባብና በምንም ዐይነት ለሳይንስ የማያመች የትግል ዘዴና የአጻጻፍ ስልት በመከተልና እንደየሁኔታው በመቃየድ ግራ የተጋባንበት ሁኔታ አየተፈጠረ ነው ብል እንደ አዋቂነት እንደሚቆጠርብን ተስፋ አደርጋልሁ። በሌላ ወገን ደግሞ ተማርኩ ፣ አውቃለሁ የሚል ሰው እሱ ከሚያሰበውና ፣ የተሳሳተም ቢሆን ከሚከተለው ደግሞ በተለየ መልክ የሚቀርብን አስተሳሰብ በፍጹም ሊቀበል አይችልም። ምክንያቱም የሚሸነፍ ይመስለዋል ፣ ወይም ደግሞ እንደ ቀድሞዎች የካቶሊክ ቄሶች አመለካካት የአሳሳሾችና የሰይጣን ስራም የሚመስለው አለ። በዚህ መልክ ሃሳብ ጥራት ከማግኘት ይልቅ ችግር ቢደራረብና በድሮም መሳሪያ መፍታት እንደማይቻል „ቢታወቅም“ በዚያው የሚገፋ ምሁራዊ ኃይል አለ።

እንደዚህ ዐይነቱ ግትር አስተሳሰብ ለምንድነው ጸንቶ የሚቆየው? ከራሴ ልጆምርና ትምህርት ዓለም ውስጥ ከገባሁ ከህጻንነቴ ጀምሮ ይክትራት ዲግሪይን አሰካገኝ ድረስ ፣ አገር ፣ ብሄራዊ-ነጻነት ፣ ህብረተሰብና አንድ ህብረተሰብ እንዴት ሊገነባ ይችላል? ምን ምንስ ቅደም-ሁኔታዎች ያስፈልጋሉ? ፣ ባህልና የባህል ተሃድሶ አሰፈላጊነት ፣ ሳይንስና ቴክኖሎጂ የአንድን ህብረተ-ሰብ ችግር ለመቅረፍ ስለሚኖራቸው ሚና... ወዘተ. አየተባለ በተያያዘ መልክ የተማርኩት ነገር አልነበረም። ቀደም ብሎ ደግሞ የተወሰነ ርዕዮተ-ዓለምን ብቻ „በመከተል“ ለፍልስፍናና ለሳይንስ ቦታ ሳልሰጥ ዓለምን በጥቁርና በነጭ ብቻ አየሳልኩ የምመለከትበትና የምዝናናበት ዘመን ነበር። እኔም ብቻ ሳልሆን ፣ ከኔ ቀደም ብለው የሄዱና የዕውቀትን የመጨረሻውን ቁልፍ የያዙ የሚመስላቸው የሚኩራሩበትንም ጊዜ

ተመልካቸዋል። ከዚህ አንድ ወጥ አስተሳሰብ ለመለቀቅና ፣ ትምህርት ቤት ላይ የተማርኩት ትምህርት በርግጥ ለአንድ ህብረተሰብ ግንባታና ለዕውነተኛ ስልጣኔ ሊያገለግል ይችላል ወይ? የሚለውን ጥያቄና መልስ ለመፈልግ የተወሰነ መስዋዕትነት መክፈል ነበረብን። ከሌሎች ሰቃዮች ጋር ተደምር ፣ በአገር ልጆች መሰደብንና መናቅን ፣ በአጭሩ የህሊና ቶርቸርን መቋቋም የግዴታ ያስፈልግ ነበር። ምክንያቱም ቀላል ነው። በየቦታው የተሰገሰጉ ፣ በአንድ በኩል ለአገር ተቆርቋሪ የሚመስሉ ፣ በሌላ ወገን ደግሞ እዚያው በዚያው የህዝባችንን ስልጣኔና የአገራችንን ጥንካሬ አጥብቀው የሚጠሉ የውሸት ወሬ በማራገብ ለመነጠልና ለማስመታት ያለደረጉት ጥረት አለብንም። እነዚህ ዐይነቱ ግለሰቦች ደግሞ ከደሃው ኢትዮጵያዊ አብራክ የፈልቁ አይደሉም። በማርክሲስቶች አባባል የመደብ ንቃተ-ህሊና(Class Consciousness) ያዳባሩና የታሪክን ሂደት ለማጣመምና የህዝቦችን ዕውነተኛ ነጻነት አጥብቀው በሚጠሉ ነበሩ። ዛሬም አሉ።

ያም ሆነ ይህ ፣ ይህ ዓይነቱ በተወሰነ ርዕዮተ-ዓለምና ጠባብ አመለካከት መጠመዱ በአንድ የተወሰነ ወቅት የገባንበት ወጥመድ ነበር። በአንዳንዶቻችን ዘንድ አሁንም ቢሆን በዚያው የቀረንና የአንድን ህብረተሰብ የርዥም ጊዜ ውጣ ውረድ ጉዞ በሰፊው ለማጥናትና ለመመልከት የማንፈልግ ፣ ወይም ደግሞ የማንችል አለን። አንድ ሁለትንንም የሚያገናኙ ነገሮች እንዳሉ የዘነጋንና ፣ የታሪክ ኃላፊነት እንዳሉብን ያልተረዳን ምስኪኖች በየቦታው ተበታትን እነገኛለን። በዚያው መጠንም በዕድሜያችን እየገፋን በሄድን ቁጥር ፣ ጊዜ ምን ያህል ጠቃሚና ቶሎ ቶሎም በፍጥነት እንደሚሄድ የማንረዳ ብዙዎች ነን። ስለሆነም በሆነው ባልሆነው በመጠመድና በጠባብ ዓለም ውስጥ በመሸከርከር ጊዜ እየሰራብን እንጂ ፣ በጊዜ እየተጠቀምንበት አይደለም። ከእንደዚህ ዓይነቱ የሃሳብ ግትርነትና ውዥንብር ለመለቀቅ ፣ በአንድ በኩል ራሳችንን መጠየቅና ራሳችንን ማግኘት አለብን ፣ በሌላ ወገን ደግሞ ለህዝባችን እንታገለገልን የምንል ከሆነ የዛሬውን የህብረተሰባችንን ሁኔታና በምንስ መሰረት ላይ ነው መገንባት ያለበት የሚለውን? ማውጣትና ማውረድ አለብን። አንድን ህብረተሰብ ለመገንባት የሚያገለግል የማይጣቱክ ፎርሙላ የለም። ይሁንና ግን በጭንቅላት መቋጠራና እንደ መሰረተ-ሃሳብ መወሰድ ያለባቸው ነገሮች አሉ። እንደሚታወቀው አንድ ህብረተሰብ ማንም እየተነሳ እንደፈለገ የሚወራጭበት ወይም የሚዋኝበት መድረክ አይደለም። ማንኛውም ህብረተሰብም ሆነ እያንዳንዱ ገለሰብ ፣ ሞራላዊ ፣ እሴታዊ ፣ ጥበባዊና በአጭሩ ታሪክ የሚሰራበት መድረክና እያንዳንዱም ግለሰብ እንደችሎታዊ ታሪክ ሰሪ ነው። ለዚህ ደግሞ የተወሰነ በየጊዜው እንደ አየሩ ሊለዋጥ የማይችል ፍልስፍና ወይም ፕሪንሲፕልስ ያስፈልጋል። ችግርን ፈጣሪ ሳይሆን ፣ ችግርን በደንብ መመርመር የሚያስችልና መፍትሄም ለመጠቀም የሚረዳ መሆን አለበት።

ከላይ እንዳልኩት ከአንድ አሰራር ዘዴና ፍልስፍና አጦት ወይም ለመከተል ካለመፈለግ የተነሳ የተለያዩ ቤቶች ፣ ግን ደግሞ በቀላሉ በውሃ ሙላት ፣ በመሬት መንቀጥቀጥና በነፋስ ኃይል ተጠራርገው ሊወሰዱ የሚችሉ ቤቶችን ለመስራት የምንታገል ነው የሚመስለው። ለምሳሌ ከላይ ያነሳሁትን በሶስት ግለሰቦች የተሰነዘረውን አስተሳሰብ ትተን ወደ አጠቃላይ የህብረተሰብነትን አወቃቀር ታሪክ በአንዳንዶች የሚሰነዘረውን ስሰማ በፍጹም ለሳይንስና ለስልጣኔ የማያገለግል ፣ ዘለዓለማችንን እየተናቆሮን እንድንኖር በሚያደርጉን ላይ ነው የምንረባረበው። በመጀመሪያ ደረጃ ማንኛውም ህብረተሰብ የተወሰነበት እንደመሆኑ መጠን ፣ እንደየህብረተሰቡ ንቃተ-ህሊና ይኸኛውን ወይም ያኛውን መንገድ ይዞ ሊጓዝ ይችላል። በአጠቃላይ ግን በዓለም ላይ የሚገኙ ማህበረሰቦችን የሚያገናኝ ፎርሙላ የሚመስል ነገር አለ። ይኸውም ማንኛውም ህብረተሰብ ከትንሽ ሁኔታ በመነሳት በመስፋፋትና በማደግ እንደህብረተሰብ ይገነባል።ከአንድ የተወሰነ የታሪክ ወቅት በኋላ አንድ ርዕይ እየያዘ እንዲመጣ ይገደዳል። ማንኛውም ህብረተሰብ እንደ ባዮሎጂካል ክንውን(Biological Process) መመልከት ያስፍልጋል። አንድ ተፈጥሮአዊ ነገር ፣ ለምሳሌ አንድ የዛፍ ዓይነት ለማደግ የግዴታ አስፍላጊው ንጥረ-ነገሮች ፣ ፀሃይና ዝናብ በበቂው ተሟልተው ሲገኙ ማደግና መፋፋት ይጀምራል። እንደዚሁም አንድ ህብረተሰብ አስፈላጊውን ንቃተ-ህሊና ካገኘና የፖለቲካ አየሩም አመቺ ከሆነ አዳዲስ ሃሰቦችን ለማፍልቅ ፣ የስራ-ክፍፍልን ለማዳበርና ፣ ከክልሉ አልፎ በንግድ አማካይነት የባህል

ግንኙነት ያደርጋል። ይጋባልም፤ በመዋለድም አየተሳሰረ ይመጣል። ይህ ተፈጥሮአዊና ህብርተሰብአዊ ህግ ነው። ይሁንና ግን የማሰብ-ኃይል ባልዳበረበትና የማቴሪያል ሁኔታዎች አመቺ ሆነው በማይገኙበት አገር ውስጥ የአንድ አገር ዕድገት ቀጥተኛ መንገድ ይዞ ሊጓዝ አይችልም። በህብረተሰብ ታሪክ ውስጥም፤ በተለይ ትላልቅ አገሮችን ብንወሰድ ካለደም መፋሰስና ካለጉለበት እንደ ህብርተሰብ የተገነባ አገር በፍጹም የለም። አንድ አገር እንደ ህብረተሰብ መገንባት የለበትም፤ ሁሉም በየጎጆው አየተከለለ ይኑር ካላልን በስተቀር፤ ህብረተሰቦች የተጓዙበት ሂደት ልዩ ልዩ መልክ ቢይዝም አነሰም በዛም ቀደም ብሎ የሄደው የህብረተሰብ ክፍል ሌላውን በማሰገደድም ሆነ በጋብቻና በልዩ ልዩ ነገሮች በማባበል ወደ ትልቅነት ለመሸጋገር ተችሏል። ከብዙ የዓለም ማህበረሰቦች የአውሮፓውን ነጥልን ስንመለከት፤ ሬናሳንስ ለተለያዩ የአውሮፓ አገሮች እንደ ህብረ-ብሄር እንዲገነቡና፤ አንድ ቋንቋ እንዲናገሩና፤ በአንድ ባንዲራና በአንድ አገዛዝ ጥላ ስር እንዲወደቁ አመቺ ሁኔታ ፈጥሮላቸዋል። ስለሆነም በተለያዩ የአውሮፓ ህብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ልዩ ልዩ ጎሳዎች አየተዋሃዱ ከሄዱ በኋላ እንደገና ተመልሰው የናታቸው ማህፀን ውስጥ እንግባ ብለው አመጽ አልጀመሩም። በተመሰረተው ህብረተሰብ ውስጥ ብቻ ነው ግለሰብአዊ ነጻነትን ለመቀዳጀትና የራስን ብቃትነት ለማሳየት የታገሉት። ለምሳሌ በጀርመን የህብረተሰብ አመሰራረትና ግንባታ ውስጥ ለጀርመኖች ዐይን መክፈትና ማደግ አይሁዶች የማይናቅ ሚና ተጨውተዋል። አይሁዶች ጀርመን ውስጥ ራሳችንን ነጻ ማውጣትና ነጻ አገር መመስረት አለብን ብለው በፍጹም አልታገሉም።

ሰሞኑን ስለ ብሄ-ረሰቦች ታሪክና ትግል የሚነሳውን ጭቅጭቅ ስሰማና ስመለከት እንደገና በስድሳኛዎቹ ዘመን ይደረግ እንደነበረው-በጊዜው አልነበርኩም- ወደ ኋላ ተመልሰን ሌላ ታሪክ ለመሰራት የምንታገል ነው የሚመስለኝ። እነ አቶ መለስ ስልጣን እንደያዙ ሰሞን የየ-ብሄረ-ሰቡ ተጠሪ ብቻ ሳይሆን፤ በትምክህተኝነትና በጨቋኝነት የሚታማው ራሱ የአማራው ብሄረ-ሰብ ተወካይ ሁሉ ሳይቀር „ከዚህች ባንዲራ በስተጀርባ ብዙ ግፍ ተፈጽሟል“ እያለ ነበር የሚያራግበው። አሁን ደግሞ „በታሪካችን ውስጥ ብዙ ጉድግዳዎች ታይተዋል“ ፣ „አፄ ምኒልክ ኢትዮጵያን አንድ አድርገው ለመግዛት ማንኛውንም እርምጃ ወሰደዋል“ ፣ አየተባለ ካለሰፈላጊ ውዥንብር ይነዛል። የዛሬው ትውልድ በጊዜው አንዳንድ ስህተቶች መሰራታቸውን ቢያውቅም፤ ድርጊቱን ግን በጊዜው ከነበረው የማቴሪያልና የዕውቀት ደረጃ ነጥሎ ለማየት በፍጹም አይገባውም። በዚያን ጊዜ የነበሩ መሪዎቻችን ከዚያ ውጭ ሊያስቡና ሊያደርጉ በፍጹም አይችሉም። እንደዚህ ማድረግ አልነበረባቸውም የምንል ከሆነ፤ እኛ በዚያን ጊዜ በነሱ ቦታ ብንሆን ኖሮ የምንከተለው ፖለቲካ የተለየና የሰለጠነ ይሆናል ብሎ እንደማውራት ነው። ሺለር የሚባለው ታላቅ የድራማ ፣ የታሪክና የፍልስፋና ሰው ፣ አንድ ህብረተሰብ ራሱን በራሱ አስከሚያገኝ ደረሰ ብዙ ውጣ ውረዶች እንዳሳለፈና ማሳለፈም እንዳለበት ያስገነዛባል። ስለዚህም የዛሬው ትውልድ በአፄ ቴዎድሮስና በአፄ ምኒልክ ቦታ ቢሆን ኑሮ ከነሱ የተለየ ፖለቲካ በፍጹም ሊያካሂድ አይችልም። እንዲያውም በድፍረት ልናገርና፤ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ የተገለጠላቸውና ተራማጅ እንዲሁም ብልህ መሬ አፄ ምኒልክ ብቻ ነበሩ። አፄ ምኒልክ በስልጣኔው ገፍተው መሄድ ያልቻሉት፤ አንደኛ የሳቸው አስተሳሰብ ልክ እንደ አፄ ቴዎድሮስ በአካባቢው ከነበሩት አጃቢዎቻቸው በጣም ቀድሞ የሄደ ነበር። በሁለተኛ ደረጃ፤ በተለይም በአፄ ምኒልክ ዘመን የተለያዩ ኢምፕሪያሊስት አገሮች አፈሪካን ለመቀራመት የተነሱበት ወቅትና፤ በአገዛዙ ዙሪያም የከፋፍለህ ግዛ ፖለቲካ በመከተል አገዛዙን ለማዳከምና ለማሳሳት ትግል ያደርጉ የነበረበት ዘመን ነበር። ከዚህ በተረፈ በጠቀላላው በአገሪቱ ውስጥ ህዝቡን እንደ አንድ ህብረተሰብ ሊያስተሳሰር የሚችል የማቴሪያልና የመንፈስ መሰረት አልነበረም። አፄ ምኒልክ የገጠማቸው ችግርና የተሰሸከሙት የታሪክ ኃላፊነት በጣም ከበድ ነበር ማለት ነው። ከሞላ ጎደል ሀቁ ይህ ሆኖ ሳለ፤ ከዚያ በኋላ የተፈጠረውን የዕደገትና የፀረ-ዕደገት ፈላጊ መረዳት የምንችለው በዓለም አቀፍ ደረጃ የካፒታሊዝምን መሰራተኛና በየአገሩ አዳዲስ ኃይሎችን በመፍጠር ያልተስተካከለ ዕድገት እንዲፈጠር ከማድረጉ ጋር ለማያያዝ የቻልን እንደሆነ ብቻ ነው። ይህም ቢሆን በጊዜው የነበረውን ዕውቀትና ንቃተ-ሀሊና ያካተተ መሆን አለበት። ባጭሩ ስለ-ብሄረ-ሰብ ጭቆናና በደል በምንጽፍበት ወቅት ሌሎችን ለመሸንገልና ለማሰደስት በሚል

ብቻ የምንጽፍና የምንናገር ከሆነ ፣ ራሳቸው ጭቁን የሚባሉትንና ታጋይ ነን የሚሉትንም አንጠቅምም። በተራ የታሪክ አጻጻፍም የኢትዮጵያን ህብረተሰብ አወቃቀር በፍጹም መረዳት አንችልም። ፕላቶንና ሺለርን አየደጋገምን ማንቡብ አለብን።

ያም ሆነ ይህ ፣ የዛሬው ስለብሄረ-ሰቦች የሚጻፈው ጽሁፍና አነሱንም በቀለል የትግል ክልል ውስጥ እንዲሳተፉ የምናደርገው ጥረት የትም አያደርሰንም። እንዲያውም የሰልጣኔውን መንገድ የሚያዘናጋና ሳይንስና ቴክኖሎጂን በመቀዳጀት የተረጋጋ ህብረተሰብ እንዳንመሰርት የሚያደርገን የታሪክን ጎሚ ወደ ኋላ እንደማሸከርከር የሚቆጠር ነው። የተማሩ ሰዎች ሚና መሆን ያለበት በሚችሉት ፊልድ ገፍተው በመሂድና በመመራምር ለህብረተሰባቸው ከዚህ አስከፊ ኑሮ እንዲለቀቅ አስፈላጊውን አስተዋፅዖ ማድረግ ነው። የዛሬ ሁለት ሺህ አራት መቶ ዐመታት ገደማ ፕላቶ በብሄረ-ሰብ ጉያ ስር ታሸጎ የሚካሄድን ፖለቲካ አደገኛነቱንና የሰልጣኔ ጠንቅነቱን አሳይቷል። እንደዚሁም ፣ ሌሲንግ የተባለው የጀርመኑ ታላቅ የድራማ ሰው ፣ „ናታን ጥበበኛው“ በሚለው ድራማው በተለያዩ ሃይማኖቶች መሀከል የተፈጠሩትንና የሚፈጠሩትን የአስተሳሰብ ግጭቶች ካለመግባባትና የራሱን ሚና ካለማወቅ የሚፈጠር መሆኑን በማመልከት ፣ በመሰረቱ በተለያዩ ሃይማኖቶች መሀከል መበላላጥ እንደሌለ አመልክቷል። ስለሆነም ፣ አማራ ኦሮሞን ወይም ትግሬን ፣ ወይም ሌላውን ብሄረ-ሰብ አይበልጥም። ኦሮሞውም ሆነ ትግሬው እንዲሁም ሌላው ብሄረሰብ ከአማራው አይበልጡም። ይሁንና ደግሞ ሁሉም የየራሱ ችሎታና አስተዋፅዖ ሊያደርግ ይችላል። ስለሆነም ወደ ኋላ ተመልሰን ጉዳንድ አየቆፈርን እንደዚህ ተደረገን ነበር ፣ ብዙ ግፍ ተፈጽሞብን ነበር ፣ እያለን ከሳይንስና ከህብረተሰብ አወቃቀር ታሪክ ውጭ ማውራት አይገባንም። ፕላቶ እንዳለው የሰው ልጅ ችግር አሁንም ቢሆን የማሰብ ኃይል ወይም የዕውቀት ችግር ነው። ችግራችን ነገሮችን በጠባቡ መመልከትና በጥላቻ መንፈስ ተወጥረን ወደ ርስ በርስ ለመጠፋፋት ማምራታችን ነው። ችግሩ ሰፊው የኢትዮጵያ ህዝብ ችግር አይደለም። ችግሩ ይህ ተማርኩኝ የሚለው የሚነዛው ከታሪክ ሂደት ጋር የማይጣጣም ውዥንብር ነው። የኢትዮጵያ ህዝብ ከኛ የሚፈልገው አገልግሎት ሳይሆን ፣ ዕውነተኛ ሰላምን እምጡልኝ ነው። ሳይንስና ቴክኖሎጂን በመፍጠር ኑሮዬን አቃሉልኝ ነው። የሰልጣኔ ባለቤት አድርገኝ ነው የሚለው። ባጭሩ ለሁሉም የሚሰማማ ፣ ሁሉም እንደ ወንድማማችና እህትማማች ተከባብሮ ሊኖር የሚችልባትን አገር መስርቱልኝ ነው የሚለው። አታውርዱኝ ነው የሚለው። የኢትዮጵያ ህዝብ መልዕክቱ ፣ ከአንድ ምንጭ የተቀዳህ መሆንህን በመገንዘብ ፣ አማራ ፣ ትግሬ ፣ ኦሮሞና ኩሎ-ኮንታ... ወዘተ. እያልክ አታናቁረኝ ነው የሚለው። የማትችል ከሆነ በሰደት ዓለም ኑሮህን ግፋብት ነው የሚለው። ከዚህ ሌላ የሚለው ነገር የለውም። መልካም ንባብ!

ፈ.ቃዱ በቀለ

fekadubekele@gmx.de

ጠቃሚና መነብብ ያለባቸው መጻሕፍት ፣

Chytry, Josef, The Aesthetic State, Los Angeles & London, 1989
Dawson, Christopher, Dynamics of World History, London, 1957
Seung, T.K, Kant`s Platonic Revolution in Moral & Political Phislosophy, Baltimore
& London, 1994